

УДК 657.471.12:331.104

КРИВОТЕНКО Я.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ТОМІЛОВА-ЯРЕМЧУК Н.О.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ntomilova1984@gmail.com

ОПЛАТА ПРАЦІ ТА РОЗРАХУНКИ З ПРАЦІВНИКАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Оцінено зміни чинного законодавства та пов'язані з воєнним станом нові інструменти регулювання трудових відносин. Розкрито порядок проведення виплат найманим працівникам в період воєнного стану за умовно класифікованих категоріях. Визначено основи обліку та оподаткування заробітної плати в умовах воєнного стану.

Ключові слова: оплата праці; заробітна плата; воєнний стан; облік; оподаткування.

Враховуючи ситуацію, пов'язану з військовою агресією російської федерації проти України, у суб'єктів господарювання виникають проблемні питання щодо порядку оплати праці та розрахунків з найманими працівниками: відсутність працівника на робочому місці (у тому числі на службі в Збройних Силах України, територіальній обороні); матеріальне становище (нестача коштів на оплату праці); виробничо-економічне становище (неможливість здійснення діяльності або відсутність роботи).

Позитивно оцінюючи досягнення науковців, слід зазначити, що всі вони стосуються умов оплати праці та розрахунків у мирний час. Станом на кінець квітня 41 % громадян України не повернулися на роботу (у березні були 54 %). Серед тих, хто продовжує працювати, 24 % працюють неповний робочий день або дистанційно, а 3 % почали нову роботу. Такі дані наводить Соціологічна група Рейтинг. Спостерігається поступове відновлення зайнятості. Однак можна відзначити, що майже кожен другий українець став безробітним [2]. Із запровадженням воєнного стану (з 24 лютого 2022 року) та законодавчим закріпленням нових інструментів регулювання трудових відносин багато питань залишаються невирішеними як для роботодавця, так і для працівника.

В умовах воєнного стану на підприємстві можуть бути такі умови роботи: ідеальна ситуація – підприємство працює в нормальному режимі; є умови для роботи, але частину працівників евакуювали; рота має мобілізовані та добровольчі особовий склад територіальної оборони; значно зменшився обсяг робіт; підприємство взагалі не може працювати [1].

Отже, проблеми роботодавця пов'язані з тим, де взяти кошти на виплату заробітної плати та сплату податків в умовах кризи; чи можна оголошувати «простій» і як проводити розрахунки; чи можна платити зарплату, але не платити податки; чи можливе зниження зарплати; чи можна не платити заробітну плату; чи правильно і як правильно звільнити працівника; як зберегти робочі місця? Працівника цікавить: як зберегти життя і не втратити прибуток; чи буде роботодавець продовжувати нараховувати та виплачувати заробітну плату; чи буде враховуватися стаж; чи може відбутися звільнення з ініціативи роботодавця; де знайти нову роботу; чи підтримає держава внаслідок втрати роботи? Найважливішим питанням є звільнення, яке послужить для компанії зменшенням витрат і податкового навантаження, а для працівника – втратою джерела доходу. При цьому не можна не відзначити втрати бюджету...

На вирішення питань організації праці спрямований Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» (Закон № 2136) [3], який на сьогодні є пріоритетним над звичайними нормами трудового законодавства. відносин між роботодавцем і працівником під час воєнного стану.

На період дії воєнного стану порядок організації кадрового обліку та архівного зберігання документів з особового складу в районах активних бойових дій визначається роботодавцем самостійно за умови забезпечення достовірного обліку виконуваної працівником роботи та обліку витрат на оплату праці [3].

Щодо виплати заробітної плати нічого не змінилося, її потрібно виплачувати двічі на місяць. Своєчасно необхідно сплачувати податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та єдиний соціальний внесок.

У разі неможливості виплати заробітної плати внаслідок воєнних дій виплата заробітної плати може бути припинена до відновлення здатності підприємства здійснювати основну діяльність. При цьому роботодавець звільняється від відповідальності за порушення строків виплати заробітної плати, якщо доведе, що таке порушення сталося внаслідок воєнних дій або інших обставин. Однак відповідальність за несплату податків і декларацій не застосовується за умови виконання всіх зобов'язань протягом 90 днів після закінчення воєнного стану. Також неможливо виплатити заробітну плату без перерахування до бюджету відповідно ПДФО, військового збору та єдиного соціального внеску.

Висновки. Наразі в умовах воєнного стану держава реалізує політику дерегуляції та лібералізації бізнесу для стимулювання економіки. Роботодавець зобов'язаний виплачувати заробітну плату на умовах, визначених трудовим договором, та відповідно до норм чинного законодавства. Кожна оплата має супроводжуватися перерахуванням ПДФО, військового збору та єдиного соціального внеску. У разі неможливості виплати заробітної плати внаслідок воєнних дій виплата може бути призупинена лише до відновлення здатності підприємства здійснювати основну діяльність. Але це не означає, що заробітну плату не потрібно нараховувати, якщо робота виконана. Незважаючи на воєнний стан, роботодавець має вжити всіх можливих заходів для забезпечення реалізації права працівників на своєчасне отримання заробітної плати, а також подбати про безпеку працівників. Співробітники повинні усвідомлювати важливість своєї присутності на робочому місці.

Список використаних джерел:

- 1.Боденчук Л. Оплата праці в умовах воєнного стану. URL: <https://aktiv.ua/ua/materials/articles/oplatatruda-v-usloviyah-voennogo-polozheniya> (дата звернення: 16.10.2024).
- 2.Дев'яте загальнонаціональне опитування: соціально-економічні проблеми під час війни (26 квітня 2022) https://ratinggroup.ua/research/ukraine/devyatyy_obschenacionalnyy_opros_socialnoekonomicheskie_problemy_vo_vremya_voyny_26_aprelya_2022.html (дата звернення: 16.10.2024).
- 3.Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України №2136 від 15.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення: 16.10.2024).